

מטבעון 58

אלול התשפ"ד - ספטמבר 2024

האהבה והטבע

כל אשר עשו בני האדם וחשבו
במאות שנים
לא ישווה לרגע אחד של אהבה
יש משהו אלוהי בטבע
אשר אליו מוליכים כל
שבילי החיים
אשר ממננו אנו באים
ולשם אנו הולכים

תוכן עניינים

פעילות הביס"ש

דבר המערכת

לוח תצפיות

העדות האילמת של

עפיפוני המדבר - גיא בר
עוז, דני נדל, דן מלקינסון

טיול לצד מלחמה - יואב
קוניצר

חידת הגיליון

דבר המערכת

לקוראי המטבעון היקרים, הגיליון יעסוק בפעילות הביס"ש והנושאים הקשורים אלינו (ארכיאולוגיה, זואולוגיה חינוך וכו') וכן במאפייני התקופה. השנה והמורכבויות שהגיעו איתה לא עצרו את פעילות הביס"ש ואף הוכיחו את רלוונטיות העשייה שלו, במיוחד בקרב בני הנוער שנפגעו באופן ישיר ואלו שלא.

אנו רוצים להגיד תודה ולאחל בהצלחה בהמשך לכל עוזבי הביס"ש בשנה זו: אברהם ואילת - מדריכים בוגרים, נטע ושירה- מורות חיילות הותיקות שלנו ולאון ואוגי- הש"שינים שמתגייסים בקרוב.

מאחלים שנה טובה יותר מקודמתה ולשובם המהיר של כל חטופינו.

צוות המטבעון

Matbeon.boker@gmail.com

פעילות הביס"ש

חוגים וחוגי נוער-

השנה בית ספר שדה קיים ארבעה חוגים. **חוג טבע-** לכיתות א-ב של ילדי המדרשה. בחוג למדנו על הטבע המקומי, לצד משחקים ופעילויות. **סיירת טבע-** פעמיים בחודש נפגשו ילדי ה'סיירת' לטייל בסביבה הביתית ולמדו מיומנויות שטח שונות. **חוגי נוער-** לאורך השנה טיילו **החנל"ה** וה**חנב"ז** במגוון מקומות ברחבי הנגב. החוגים נפגשו פעם בחודש לטיול של יומיים, ובחגים ובקיץ נפגשו לפעילויות ארוכות יותר.

עונת נודדים-

בחודש פבואר חזרו הטיולים השנתיים של בתי הספר. עכב מגבלות המלחמה על טיולים בכלל ולינות שטח בפרט, נאלצנו לרוב לתארח ב'חאנים' באיזור הנגב ומהם יצאנו לטיולי יום. היציאה לטיול היתה מורכבת, אך הבנו שזה הדבר הבריא לעשות. ליצור רגע של חופש לאותם ילדים, לחבר אותם לטבע ולשקט המרפא של המדבר. אספר על המפגש שהיה לי עם כיתה מבית ספר 'עינות ירדן', בו רוב הילדים מפונים מבתיים בצפון ולא נפגשו ככיתה מאז תחילת המלחמה. יצרנו שם משהו מיוחד- מקום רגוע, בטוח ושקט שהציף והפגיש את חלקם עם תחושות מורכבות. אני בעיקר מודה על הזכות ללוות ולאפשר את המפגש, חוויה זו היא בין המשמעותיות שלקחתי הלאה מהשנה הזו.

(נעמה בר עוז, מורה חיילת שנה ב)

בית ספר "עוטף בשדה" ועבודה לצד המלחמה-

יומיים אחרי פרוץ המלחמה פתחו צוות ההדרכה והקהילות המפונות מסגרת בוקר למפונים ששהו והתארחו בבית ספר שדה. תחילה הגיעה קהילת שוקדה ולאחר מכן קהילת אורים. המסגרת והפעילויות הביאו לקהילות רגעי נחת, שמחה ומשמעות במרחב אי הוודאות והכאוס. המשכנו בעבודה צמודה עם הילדים ולאחר זמן קצר ליוונו אותם לביה"ס צין שם המשיכו את שנת הלימודים עד תומה.

לאחר שעות בית הספר קיימנו צהרון לילדים במטרה לשמור איתם על קשר, לייצר שגרה, משמעות ועשייה בריאה.

קייטנה-

בכלל קיץ הדרכנו את הקייטנה לילדי ביה"ס צין בכיתות א-ג. נושא הקייטנה השנה היה 'פנטזיה'. סיפרנו אנדות, הצגנו הצגות ולמדנו לעשות קסמים. היה לנו לעונג להעביר את הקיץ במפגש עם ילדי המדרשה! בהמשך נערכו מספר פעילויות ערב של הבית ספר שדה, ביניהן פעילות ניווט בעזרת הכוכבים, ותרגיל חולות בבאר מלכה.

האמנם

- מילים - לאה גולדברג -

האמנם האמנם
עוד יבואו ימים
בסליחה ובחסד
ותלכי בשדה
ותלכי בו כהלך התם

ומחשוף ומחשוף
כף רגלך ילטף
בעלי האספסת
או שלפי שיבולים
ידקרוך ותמתק דקירתם

או מטר ישיגך
בעדת טיפותיו הדופקת
על כתפייך חזק צווארך
וראשך רענן
ותלכי בשדה הרטוב
וירחב בך השקט
כאור בשולי הענן

ונשמת ונשמת
את ריחו של התלם
נשום ורגוע
וראית את השמש
בראי השלולית הזהוב

ופשוטים ופשוטים
הדברים וחיים
ומותר בם לנגוע
ומותר לאהוב
ומותר ומותר לאהוב
את תלכי בשדה לבדך
לא נצרבת בלהט
השרפות בדרכים שסמרו
מאימה ומדם
וביושר לבב שוב
תהיי ענווה ונכנעת
כאחד הדשאים כאחד האדם

[listen to Hava](#)

לשנה חדשה ולימים שקטים יותר. שירחב בנו השקט, כאור בשולי הענן.

השיר נכתב בשנת 1941 כאיחול לשקט לאחר המלחמה. הוא מראה לנו, איך הטבע מתחדש, למרות כל הזוועות. כך גם אנחנו, בהתחדשות, בציפיה לטוב, לחורף שיגיע, ישטוף הכל ויצמיח תקווה.

לוח תצפיות

תאריך	שם הצופה	כמות	מיקום	מין
4.5.24	שירה אילת	5	נחל עשוש	שרקרקים גמדיים
26.2.24	צוות ביס"ש	1	שחורת	חרדון צב הדור
22.8.24	צוות ביס"ש	1	כרם דורבן	בז שחור
27.4.24	אלון וורטמן	20	באר חורשה	פרא
22.1.24	צוות ביס"ש	5	נחל חתירה	צבאים
10.1.24	שירה אילת	2	נחל עבדת	שועלים
29.6.24	אברהם מילר	1	באר מילכה	מטבעון מדבר

נשמח לקבל דיווחי תצפיות מכם- תושבי ומטיילי האיזור
שלחו למייל- matbeon.boker@gmail.com

צילום- זיו שרצר. נחל נטפים הרי אילת

עדות האילמת של עפיפוני המדבר: ציד והכחדות במדבריות המזרח התיכון

גיא בר עוז, דן מלקינסון, דני נדל

עפיפוני מדבר זוהו לראשונה מן האוויר לאחר מלחמת העולם הראשונה על ידי טייסי חיל האוויר המלכותי הבריטי שטסו מעל מדבריות ירדן וסוריה, מקהיר לבגדד, בשירות הדואר. הטייסים הבחינו בצורות ענק על הקרקע: שני קווים ארוכים המתכנסים לצורת ראש חץ או למערכת מורכבת של מעגלי אבן גדולים וקטנים. לעיתים נראו קווי אבנים נוספים בקרבתם. הטייסים צילמו את הצורות, והן זכו לכינוי 'עפיפוני מדבר'. במשך כ-100 שנים לאחר שתוארו לראשונה ועד לאחרונה היו מהותם של עפיפוני המדבר ואופן השימוש בהם בגדר תעלומה המשלבת היסטוריה רחוקה של תרבויות עתיקות שנעלמו מן העולם, עדויות ותצפיות של חוקרי טבע ומגלי ארצות ומחקרים ארכיאולוגיים של אתרים שנותרו חשופים במשך דורות על אדמת המדבר.

מטרתנו להציג בפני הקוראים תופעה ארכיאולוגית ייחודית בנופי המדבר של המזרח התיכון – עפיפוני המדבר או בקיצור עפיפונים – מתקנים ששימשו כמלכודות ציד בימים עברו. כדי להבין את התופעה במסגרת ההתפתחויות התרבותיות והשינויים המהותיים שחלו ביחסי אדם-סביבה לאורך הדורות, אנו מציגים בקצרה את התפתחות הציד מן התקופות הקדומות ביותר ועד המעבר לציד המוני באמצעות מלכודות גדולות. בספר אנו מתארים בהרחבה את תופעת עפיפוני המדבר ואת עדותם האילמת, המשקפות פרק מרכזי בתמורות ההיסטוריות שחלו ביחסים בין האדם לסביבה המדברית באלפי השנים האחרונות. אנו מציגים בהרחבה את עפיפוני הנגב, ליבת המחקר שלנו, לצד תיאור מלכודות ציד שנתגלו בחצי האי ערב, בסיני, בירדן, בסוריה, ואפילו בארמניה, באזובקיסטן, בטיבט, באפריקה ובמחוזות אחרים בעולם. עדויות היסטוריות לשימוש במתקנים לציד המוני של אוכלי עשב במזרח התיכון, בשילוב עם מידע היסטורי וארכיאולוגי מצפון אמריקה וממרכז אסיה, מסייעים לנו לעמוד על היקפי הציד בעבר ולהחיות חלק מנופי התרבות שנעלמו ושנשכחו. במסגרת המחקר ניתחנו תצלומי אוויר ותצלומי לוויין של מגוון עפיפונים במזרח התיכון, סקרנו וחפרנו את עפיפוני הנגב והערבה ובנינו מודלים תלת-ממדיים (וירטואליים) של כמה מהם במטרה לכתוב פרק חדש על ההיסטוריה של האדם בסביבה המדברית ועל טביעת האצבע האקולוגית שהשאיר. בספר מסוכמים רבים ממחקרינו בתחום ומוצגים נתונים מדעיים שנאספו בעבודת סקר ובחפירות ארכיאולוגיות של ארכיאולוגים רבים לאורך כ-100 שנות מחקר של עפיפוני המדבר במקומות שונים במזרח התיכון ובמרכז אסיה. לנוחיות הקוראים ולטובת שטף הקריאה, לא מצוינים מראי מקומות לאורך הטקסט, אלא רק ברשימת המקורות שבסופו. רשימה זו כוללת הפניות למאמרים מדעיים ולספרים שמהם נלקחו הנתונים המוצגים בספר. עם זאת, בהצגת התוצאות בגוף הספר הקפדנו להזכיר את שמות החוקרות והחוקרים שעבדו על נושא מסוים.

בפרק 4 אנו מתארים במפורט את עפיפוני הנגב תוך הצגת הידע הרב שצברנו במהלך מחקרם בשדה. תוצאות החפירות שימשו אותנו כדי לאפיין את טיפוס העפיפונים, את שיטות הבנייה שלהם ואת מיקומם הגיאוגרפי. כל אלו מעידים על ההיכרות הקרובה שהייתה לאנשי המדבר הקדומים עם חיות הבר ועם דגמי התנועה שלהן במרחב. המידע הארכיאולוגי שנאסף בחפירות משמש אותנו גם בפרק 5 כדי להציג את התקופה שבה נבנו העפיפונים בנגב ובסיני, וכדי לעמוד על משך השימוש בהם ואף לאפיין את התרבויות שבנו אותם. נתונים אלו מדגישים את ההבדל הגדול בין העפיפונים בנגב ובסיני לעפיפונים באזורים אחרים בדרום-מערב אסיה ובעיקר במזרח ירדן ובסוריה. דגמי תפוצת העפיפונים ברחבי העולם נדונים בהרחבה בפרק 6. מידע זה, המתבסס על נתונים ארכיאולוגיים, היסטוריים ואנתרופולוגיים, מלמד על השימוש הנרחב שנעשה בעפיפונים. נראה כי בכל אזור הותאמו העפיפונים לתכונות בעלי החיים הניצודים, לטכנולוגיות המוכרות לחברות הציידים ולתנאי השטח. גודל העפיפונים, צורתם ומיקומם הותאמו להפליא לתנאים הגיאוגרפיים של הסביבה ולדפוסי ההתנהגות האופייניים לכל מין של החיות הניצודות

בפרק 7 אנו מתארים את המינים הניצודים ואת האקולוגיה של המערכות המורכבות שבהן חיו. העפיפונים נבנו לאורך מסלולי תנועה יומיים של קבוצות קטנות של פרסתנים ומסלולי נדידה עונתיים של אוכלוסיות גדולות של מיני בעלי פרסות, ומיקומם מאפשר לסרטט באור חדש את מחזור החיים של מיני אוכלי העשב העיקריים שחיו בעבר בנופים הצחיחים של המזרח התיכון. הציידים הקדמונים התוודעו למסלולי הנדידה ולמדו אותם. לדעתנו, חסימתם של המסלולים במלכודות הייתה גורם מרכזי בהכחדת חיות אלו מנופי המזרח התיכון או הגורם, שבשילוב עם שינויי אקלים שהתרחשו בעבר, הביא לצמצום אוכלוסיות בעלי החיים הניצודים, לעיתים עד להכחדתם. באמצעות שחזור הנופים הקדומים ובאמצעות מידע היסטורי על האקולוגיה של בעלי הפרסות ועל דגם נדידתם במרחב, אפשר לאפיין את מדבריות האזור ולהשוות בינם ובין מרחבים אחרים בעולם שבהם עדיין חיים עדרי ענק של בעלי פרסות. מקרי מבחן מאלפים כוללים את מישורי הסרנגטי במזרח אפריקה, את מישורי העשב בערבות מרכז אסיה בקרבת ימת אראל ואת המישורים הגדולים של ארצות הברית וקנדה.

עפיפון חרוט במבט רחפן.
הזרועות הקצרות המובילות למצוק. ברקע
(בראש התמונה) בקעת ארדון, שממנה
מגיעים המרעולים המתנקזים אל צוואר
בקבוק שבו נבנה העפיפון. הקווקוו הלבן
מדגיש את הזרועות.

תופעת העפיפונים היא סיפור בקנה מידה אפי שטרם סופר במלואו, ואחת הדוגמאות המובהקות ביותר להשפעת האדם על הטבע בתקופות קדומות. עד כה נמצאו בנגב ובערבה 12 עפיפונים, ובאזורים הצחיחים של המזרח התיכון נמצאו אלפים רבים של עפיפונים. מלכודות הצייד במדבר הן בדרך כלל 'אילמות'. למעט קירות אבן ארוכים, נמוכים ולא תמיד רציפים, ו'ראש' שנבנה על פני השטח בקצה הקירות, אין השרידים הארכיאולוגיים ברורים ולכאורה הם אינם מדברים בעד עצמם. יתרה מזאת, העפיפונים כמעט אינם מוכרים לקהל הרחב, ועל כן אנו מבקשים באמצעות ספר זה למלא את החסר על ידי הצגת המסגרת ההיסטורית-תרבותית, הזואולוגית, האקולוגית והגיאוגרפית של העפיפונים. כך אנו מוליכים את הקוראים דרך האבולוציה של הצייד האנושי, מציד ממוקד ובר-קיימה של חיות בודדות, שהתפתח בתקופת האבן ונשמר במשך מאות אלפי שנים, ועד להתפתחות הצייד ההמוני באלפי השנים האחרונות, שייתכן והביא להפרת המארג האקולוגי במרחבים אלו. אנו משערים שייתכן וציד זה הביא להכחדה מקומית של מינים מסוימים, עוד לפני שהגיע הנשק החם לאזורנו, בעוד מינים אחרים נכחדו ונעלמו לצמיתות מנופי האזור בתחילת המאה העשרים

בפרק המבוא מוצגים בוני העפיפונים כמעצבי נוף וכמשני הסביבה המדברית. העפיפונים מצטרפים לדוגמאות רבות הממחישות את מידת השפעתו של האדם על עיצוב הסביבה כבר בעת העתיקה, כולל תהליכים הרסניים אשר ככל הנראה גרמו לדילול ניכר במגוון מיני הפרסתנים על ידי הכחדת אוכלוסיות של מיני בעלי חיים, שינוי המאזן האקולוגי ופגיעה בסביבה הטבעית. לאחרונה הצטרפו לרשימת ההשפעות ההרסניות גם שינויי אקלים הנובעים מפעילות אדם. באלפי השנים האחרונות נעשו תהליכים אלו מכריעים, עד שיש המגדירים אותם כסימנים להתחלתו של עידן גיאולוגי חדש – עידן האנתרופוקן (מהמילה היוונית אנתרופוס, אדם).

בפרק השני מוצגת בהרחבה ההיסטוריה התרבותית של שיטות הצייד האנושי, במטרה לשרטט את השלבים המרכזיים באבולוציה של הצייד שבהם התפתחו יחסי הגומלין בין הציידים הקדומים לבעלי החיים. בסקירה הארכיאולוגית מוצגים עושר התפריט הקדום ודגמי הצייד שהיו מקובלים בתקופה הפרה-היסטורית באזורנו תוך הדגשת היבטים אקולוגיים ואבולוציוניים. התמקדנו בצייד בעלי פרסות אוכלי עשב, מכיוון שהם היו המרכיב העיקרי של המזון מן החי בתזונת האדם, בתחילה כחיות בר ובהמשך בעיקר כחיות משק מבויתות. העדויות הקדומות לצייד מספקות מידע מפורט על השלבים הראשונים של הדו-קיום בין האדם לסביבתו הטבעית, דו-קיום שהתקיים במשך מאות אלפי שנים של אבולוציה. אולם באלפי השנים האחרונות, כשהצייד כבר לא היה גורם מגביל בכלכלת הקיום של חברות אנושיות, הופר הדו-קיום בין האדם לסביבתו, ובחלוף הזמן נפגע האיזון האקולוגי במזרח התיכון יותר ויותר, בתהליך ששיאו בגלי ההכחדה של היונקים הגדולים בסוף המאה התשע-עשרה ובתחילת המאה העשרים.

פרקי הספר הבאים (פרקים 3-8) יוחדו למגוון סוגיות הקשורות לעפיפוני המדבר הפזורים ברחבי דרום-מערב אסיה ומקומות אחרים בעולם. בפרק 3 אנו מציגים את תופעת העפיפונים וטיפוסיהם ומתארים את השימוש בהם לצייד המוני של בעלי פרסות, כפי שעולה מעדויות של נוסעים באזור ומחרותות סלע שנחרתו על מחשופי אבן במקומות שונים במדבר. עדויות אלה מספקות מידע חשוב על אופן השימוש בעפיפונים ועל מיני חיות הבר שנלכדו בהם

שרידיהם האילמים של עפיפוני המדבר מעידים על מארג חיים ייחודי שנקטע. לכן בפרק 8 בחרנו לשלב בין מקורות הידע שהוצגו בפרקים הקודמים במטרה לנתח במבט רב-תחומי את דגמי ההתנהגות ואת המסגרות החברתיות של תרבויות הציד ולהיטיב להבין את השפעות השימוש בעפיפונים על הסביבה הקדומה. דפוסי ההתנהגות של החיות הנוודות והתנאים האקולוגיים שנדרשו, בעבר הרחוק ובעבר הקרוב, להצלחת הנדידה מספקים מידע על מארג החיים של עולם הולך ונעלם ועל מקומו של המין האנושי בו. תיעוד החיוניות של הנדידה יכול ללמד אותנו במידה רבה גם על עצמנו ועל האחריות המוסרית שיש לנו לשמר את נופי התרבות ואת עולם הטבע הייחודי שלהם. בהקשר זה ביקשנו בפרק האחרון (פרק 9) להתמקד בעובדה שסיפור נדידות העבר של בעלי חיים טומן בחובו גם אמירה רב-לאומית ופוליטית. כשבעלי חיים נוודים בין נחלות של שבטים או בין שמורות הנמצאות במדינות שונות, הם מזכירים לנו שאנו חלק מקהילה גלובלית נרחבת, ושלאדם השפעה קריטית על תפקוד המערכות האקולוגיות החוצות טריטוריות וארצות. קיטוע וצמצום שטחי המרעה לאורך ציר הנדידה של בעלי החיים משפיעים עמוקות על דגם ההגירה שלהם. השפעות אלו חוצות גבולות ומדינות מטבען, ולכן יש צורך במיזמים בין-לאומיים להגנה על עורקי החיים הגלובליים של החיות הנוודות. בהקשר זה חשוב לזכור גם את הערך האוניברסלי של עפיפוני המדבר, הממחישים את טביעת ידו של האדם בנוף הבראשיתי במשך אלפי שנות היסטוריה אנושית. לכן יש לעפיפונים ערך גלובלי למורשת התרבות והטבע, ומחובתנו לחקור ולשמר אותם בכלים מדעיים ואף לקרב את הציבור לשרידים אלו ולמצאי המחקרים על אודותיהם. מתוך תחושה כנה זו נכתב הספר הנוכחי, ואנו מקווים שהוא ימלא חלל גדול בהכרת נופי המדבר ותולדותיו בעת העתיקה וישמש רבים מקרב אוהבי הנגב והמדבר, חוקריו, מטייליו והעוסקים בשימורו ובפיתוחו למען הדורות הבאים. הספר מיועד לכל אדם המתעניין בהיסטוריה התרבותית של הארץ ובהשפעתו של האדם על עיצובו של הטבע.

ראש עפיפון נחל אשל במבט לכיוון צפון- מערב. הזרועות משתפלות בתלילות רבה אל הראש שהשתמר היטב, למרות מיקומו בערוץ התלול.

טיול לצד מלחמה

יואב קוניצר

את הטקסט הבא אני כותב בתקופות שבין סבבי המילואים לחיי האזרחים. כמו רבים מאיתנו, אני מרגיש שהחיים שלי הם בין לבין. קצת פה קצת שם. הפער בין שני העולמות האלו מייצר שאלה - האם מורכב לטייל ולהדריך בני נוער המרוכזים רק בעצמם בתקופה הזאת? ההרגשה היא שהדבר הבריא והמדויק הוא דווקא להיות איתם. הנוער מרוכז בכאן ועכשיו, בחייהם "הקטנים" והאמיתיים, המיינדפולנס האולטימטיבי, הם פשוט חיים את חייהם. להרגשתי השטח והמדבר, שהם המקומות הנוחים המוכרים לי, מהווים את התנאים המושלמים למפגש ביני ובינם. רובם מגיעים למדבר כשהם לא אוהבים לטייל אלא אוהבים את הטיול- את החברים, היציאה מהכיתה ומהסביבה המוכרת. להרגשתי בתקופה זו, הנוער שבחר לטייל (למרות שרבים מהם אומרים שהם לא בחרו אלא שהכריחו אותם) הרוויח את התנאים האידיאליים לבריחה מהמציאות. בעניי מדובר בהעמקה במציאות ולא בריחה, אבל מטעמי תכתיבים חברתיים אשאיר 'בריחה'. נוף מדברי עוצר נשימה, ללא קליטה, סביבה לא מוכרת, שקט והחבר'ה אליהם הם רגילים. התנאים האלו הביאו אותם לכמה ימים של מציאות מקבילה בה הם למדו קצת יותר על עצמם, על הגדלת מרחב הנוחות והכי חשוב, רגעי מפלט מהמציאות המורכבת שלנו.

במהלך הטיול נושא המלחמה עלה שוב ושוב, אך בניגוד ליומיום השיח היה אישי, רגשי, כן ושאינו מבוסס עובדות ונתונים. התחושה בסוף הדיונים היא הסתכלות קדימה ואופטימית. אומנם רוב השיחות מצדם התחילו ב'תגיד היית בעזה?' ואלו שהריגשו יותר בנוח גם שאלו שאלות בסגנון 'הרגת מחבל?' 'מישהו נפצע/נהרג אצלכם?' ועוד ועוד. כל השאלות לגיטימיות בעיניי ומשקפות את תפיסת המורכבות של אותו נער.ה.

לרוב התחלתי ב"מאז שהייתי במלחמה אני שומע פחות טוב ולא אוהב לצעוק, אז מה אתם אומרים, תהיי קצת יותר בשקט?" (בתור מדריך אתה מנסה הכל...) אם היו הזדמנויות, הצגתי את הנושא בצורה יותר עמוקה "אני רוצה לשתף אתכם שהייתי שותף ללחימה האחרונה..." וכששאלו אותי האם מתאים לי לחזור לטייל ולהדריך אמרתי "ברור שכן ואתם הוכחתם לי את זה..." "אנחנו אחלה דור..."

בכנות, המלחמה כמילואימניק יכולה להוות תירוץ וסיבה לאי עשייה, חוסר הצלחה והימנעות מאתגרים בחיי היומיום. אתה מקבל אישור מעצמך ומהסביבה לשנות, לדחות ואפילו לבטל אירועים, מסורות ועבודות. עצם היציאה לטיולים בתקופה זאת, עם הקשיים הכלליים והפרטניים (נהלים בירוקרטיים: לינה בחוץ, מרחבים מוגנים, לחץ נפשי, דאגה של ההורים וכו') חייבה את כל המשתתפים להמון אומץ ואמונה בחשיבות קיום הטיול ככל הניתן. לדוגמה ביה"ס ברנר- איתו טיילנו בחודש מרץ, לא וויתר בהכנות וגם לא בטיול עצמו: כשלא היה חאן מספיק גדול שיקבל אותם, הביאו הילדים אוהלים לעצמם. כשמזג האוויר היה לא נוח אך גם לא מסוכן, יצא הבית ספר לטייל בשטח, סמך עלינו כצוות מוביל וגם על כך שנאלצנו להמציא פעילות יצירתית ולא שיגרתית. לבסוף 'קיבלנו' כולנו את אחד מימי ההדרכה הטובים והמהנים של השנה.

כמי שאהב, הרגיש נוח והאמין בשטח כהזדמנות להתפתחות עוד לפני המלחמה ועבודתי בביס"ש- היום אני מחוזק יותר באמונה ובפוטנציאל שהמרחבים המדבריים הינם מקום מפלט והעמקה למי שאנחנו, לאחר ולמען עולם טוב יותר.

בתמונה- קוני מדריך בוגר בביס"ש וכותב הקטע.

בואו לטייל איתנו!

תחילת החוג:
27.10.2024

שדה בוקר
בית ספר שדה

**חוג
לבצע**

ימי ראשון
13:30-16:00

לילדי
כיתות א'

סופס התעניינות

ליצירת קשר
ופרטים נוספים
עלמה - 0542858631

ניפגש כל יום ראשון לחוג שמטרתו להכיר,
ללמוד ולהתחבר לטבע סביבנו, נצא
לפעילויות בנושא טבע ברחבי המדרשה
ואחת לחודש לסיור במרחבו!

חנב"ז 2024-25

איך החוג עובד?

נפגש פעם בחודש בסופי-שבוע לטיול של יומיים בסביבת הנגב.
בחופשי החגים ניתנת האפשרות ונצא לטיולים של שלושה עד ארבעה ימים.

איך נרשמים?
אנני לא טיול מתקשרים בשעת קשר,
תקורס אראס, אא אחז
האזריניק.
שואלים על כרטי הטיול ונרשמים

מחכים ומצפים
קובי - 052-5621236

אל הטוילים יוצאים עם כל הכיבוד אל
השדה, כולל סיורים ואוכל קבוצתיים
ונובדים מחקים לחקים.

נטייל בכל רחבי הנגב ונטייל
אלטורים איזומים, נשמע הדרכות,
נבשל מסכים לזכורה ונקנה
מחברים חברתיים ונטייליות

בואו לטייל איתנו!

CLICK
HERE

תכנית טיולים - סוכות 2024

יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	
21.10.24	20.10.24	19.10.24	18.10.24	17.10.24	 בית ספר שדה שדה בוקר
9:00-11:30	9:00-11:30	9:00-11:30	9:00-11:30		תחנת מידע
עין עבדת צפרות ומעיינות	ממצפה חגי לנחל עץ	הר ערקוב ובורות רמלייה	נסיעה במשאית ספארי לעין עקב	---	סיורי יום שעה 9:00
15:30-18:00	15:30-18:00	15:30-18:00	15:30-18:00	---	תחנת מידע
20:30 ערב אסטרונומיה ומדורה	20:30 נחל חווארים לאור ירח	20:00 נחל חווארים לאור ירח	20:00 נחל חווארים לאור ירח	סיור עקרבים	סיורי לילה 1
20:30 ספארי עקרבים ומדורה	---	20:00 ספארי עקרבים ומדורה	---	---	סיורי לילה 2

יום שישי	יום חמישי	יום רביעי	יום שלישי	
25.10.24	24.10.24	23.10.24	22.10.24	 בית ספר שדה שדה בוקר
---	---	9:00-11:30	9:00-11:30	תחנת מידע
נסיעה במשאית ספארי לעין עקב	---	---	---	סיורי יום שעה 9:00
---	---	15:30-18:00	15:30-18:00	תחנת מידע
---	נחל חווארים לאור כוכבים	סיור עקרבים (ללא מדורה)	ערב אסטרונומי (ללא מדורה)	סיורי לילה 1
---	---	---	---	סיורי לילה 2

חידת הגיליון:

מאיזה ספר הציטוט הבא?
איפה השלט ממוקם?
ומה גורלו?

השאלה:

איזו תופעה מופיעה בתמונה?
על איזה תצורה היא מופיעה?

התשובה היא:

התופעה המופיעה בתמונה היא אופק של עדשות צור עם נמשים של פיריט
(ברזל גופריתי) מחומצן
התצורה בה היא מופיעה היא תצורת ציחור